

Некоз Андрій Петрович,
аспірант відділу аспірантури
і докторантури Національної академії
Служби безпеки України

ДО ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ В КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ

Реформування правоохоронних органів України, створення нових правозастосовних підрозділів, удосконалення існуючої нормативно-правової бази у сфері протидії злочинності, вкотре підтвердила, що боротьба зі злочинністю є глобальною проблемою, яку неможливо вирішити на рівні окремої держави, правоохоронного органу чи нормативно-правового акту [2, с. 5–12; 4, с. 23–26; 5, с. 79].

Сьогодні Україна, опинилась у складній ситуації тому вимагає швидких та ефективних реформ, відповідно до яких гострою залишається проблема удосконалення чинного кримінального законодавства (у т.ч. у сфері протидії тероризму), також загальновідомо, що вирішення багатьох проблем лежить у площині законотворчої і правозастосовної практики [3, с. 118]. У зв'язку з цим, посилення захисту від відмивання грошей та фінансування тероризму в Україні зробить міжнародну фінансову систему міцнішою [6, с. 60–64; 7, с. 390–92].

Україна наразі перебуває у стані загострення соціально-політичної та економічної ситуації, зниження рівня керованості державою соціально-економічних процесів, продовженням відбиття широкомасштабної збройної агресії проти РФ, що зумовлює до перегляду ряду важливих питань щодо розвитку суспільних відносин. Перед Україною все частіше постають завдання, які вимагають переосмислення багатьох усталених позицій та дефініцій.

Останнім часом одним із найбільш небезпечних явищ, що дестабілюють безпеку багатьох країн світу, що перешкоджає повноцінному розвитку міжнародних відносин, став тероризм. Велике занепокоєння викликає високий рівень фінансових можливостей і технічна оснащеність терористичних організацій, які можуть діяти за межами кордонів країни, де вони організовані та діють [9, с. 55–58].

Хоча кількість і види терористичних угруповань, а також їх загрози зазнали змін з часом, основні потреби терористів в зборі, переміщенні і використанні коштів залишилися незмінними. Однак у мірі зміни розміру, складу і структури

терористичних організацій також змінюються і підходи, які вони вживали для збору та управління грошовими коштами [1].

Аналіз результатів діяльності правоохоронних органів дає підстави стверджувати, що терористична діяльність не стоїть на місці. Так, у сфері злочинної діяльності, пов'язаної із вчиненням дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади, ліквідовано 1 організовану групу, що характеризувалась ієрархічною структурою із внутрішніми системами розподілу ролей, складалась з числа громадян України, в т.ч. – вихідців з РФ, яка адмініструвалася спеціальними службами РФ та була створена з метою забезпечення фінансування псевдодержавного утворення «ЛНР». Організованою групою було встановлено контроль над рядом суб'єктів господарювання розташованих на тимчасово окупованих територіях Луганської області. Прибутки від діяльності підприємств частково витрачались на подальше забезпечення діяльності організованої групи та частково для забезпечення життєдіяльності терористичної організації «ЛНР» через сплату «податків». Керівником організованої групи був т.зв. «заступник міністра промисловості «ЛНР», що забезпечувало її стійкість, гнучкість та адаптивність. В ході злочинної діяльності учасниками використовувались звичайні засоби зв'язку, Інтернет-месенджери, автотранспорт, підроблена та фіктивна документація, воєнізована охорона з числа бойовиків «ЛНР» [8].

Сучасний тероризм є якісно новим феноменом, особливою формою кримінального конфлікту, що передбачає використання ідеології насильства як засобу залякування, погроз та нагнітання страху з метою досягнення суб'єктами терористичної діяльності відповідної політичної, ідеологічної або корисливої мети. Специфічною особливістю сучасного тероризму слугує ідеологічне прикриття політичної або корисливої мотивації терористичної діяльності, зрощування терористичної діяльності з організованою злочинністю, а також використання терористичними структурами глобалізаційних процесів для посилення впливу ідеології терористичних спільнот на території багатьох країн світу.

У 2020 р. зафіксовано 123 факти створення терористичної групи чи терористичної організації. У 2021 р. відбулося зростання кількості відповідних злочинів на 10,6 %, 2022 р. – на 8,8 %, а у 2023 р. – ще на 9,1 %.

Протягом досліджуваного періоду організовані злочинні угруповання, що діяли у відповідній сфері злочинної діяльності, характеризувалися ієрархічною структурою із внутрішніми системами розподілу ролей за відсутності яскраво вираженого лідера. Зокрема, до складу організованої групи, яка контролювалась та скеровувалась спецслужбами РФ, входили громадяни України, в т.ч. колишні військові, що пройшли спеціальну військову підготовку та ідеологічно були прихильниками ідей т.зв. «руського міра». Основною метою діяльності організованої групи було проведення на замовлення спецслужб РФ терористичних актів на об'єктах критичної інфраструктури, а також адміністративних будівель на території Полтавської області. Зокрема, планувався підрив мосту в районі міського залізничного вокзалу. Організована група була добре озброєна та підготовлена для виконання терористичних актів. З метою фінансового забезпечення злочинної діяльності членами групи з використанням підроблених документів було зареєстровано громадську організацію «Полтавская Крепость», яка збирала благодійні внески населення начебто для потреб воїнів-учасників АТО/ООС. Під час злочинної діяльності членами організованої групи використовувались шифровані канали зв'язку (Інтернет-месенджери) як для контактів один з одним, так і для контактів з кураторами з кола співробітників спецслужб РФ, автотранспорт, підроблена документація, незареєстрована вогнепальна зброя, набої та саморобні вибухові пристрої споряджені кустарними засобами ураження, карти місцевості з нанесеними на них майбутніми об'єктами терористичних атак, спеціально обладнані схованки та заходи контрспостереження. Кількість виявлених фактів фінансування тероризму протягом досліджуваного періоду лишалася незначною – 33 випадки у 2019 р., у 2020–2021 рр. – в середньому 50 випадків на рік, у 2022 р. – 40 випадків, у 2023 р. – 43 випадки.

Також як приклад слід зазначити, що у 2022 р. СБУ розпочато кримінальне провадження за фактом фінансування тероризму щодо засновника мережі донецьких ломбардів. За даними досудового слідства, він перерахував до «бюджету ДНР» понад 10 млн грн. Ще у жовтні 2014 р. підозрюваний ініціював створення та реєстрацію на тимчасово окупованій території Донецької області приватного підприємства. Основним видом його діяльності є надання мікрофінансових

кредитів під заставу майна, на визначений строк та під відсотки. Створивши на основі цього підприємства мережу ломбардів, чоловік переоформив корпоративні права на свою матір – громадянку РФ, однак фактично він продовжував контролювати їхню діяльність на тимчасово окупованій території Донецької області. Отримуючи дохід від діяльності ломбардів, упродовж 2015–2018 рр., підприємець сплачував «податки» та «збори» до так званого «бюджету «ДНР», з якого фінансуються незаконно створені органи влади, силові структури та збройні формування. Під час обшуку у власника ломбардів виявлено понад 1,7 кг золота та російські рублі [8].

Як бачимо тероризм не стоїть на місці, учасники терористичних груп та терористичних організацій постійно шукають нові шляхи своєї злочинної діяльності. У зв'язку з цим для посилення захисту від відмивання грошей та фінансуванню тероризму в Україні необхідно продовжувати усувати правові та нормативні прогалини у системі протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, розробляти більш дієву та ефективну нормативно-правову базу, підвищувати аналітичну та оперативну ефективність як правоохоронних, так і інших органів влади, які задіяні у сфері фінансового моніторингу.

Список використаних джерел

1. Звіт ФАТФ ризику фінансування тероризму. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/320/Методологія/Рекомендації%20Міжнародних%20організацій/Zmist1.pdf>.
2. Луценко Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України. Харків. Право. 2015. 200 с.
3. Луценко Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за фінансування сепаратизму в Україні. *Право.ua*. 2016. № 1. С. 118–121.
4. Луценко Ю. В. Кіберзлочинність та кібертероризм в сучасному інформаційному просторі як одна з основних загроз военній безпеці держави. *Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 23 трав. 2019 р.). Харків: Право, 2019. Вип. 10. С. 23–26.
5. Луценко Ю. В. Протидія злочинності в сучасних умовах. *Соціально-правові студії*. 2020. Вип. 1(7). С. 79–84.

6. Луценко Ю. В. Протидія злочинності у світлі міжнародного правопорядку. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. Том 34 (73) № 5. С. 60–64.

7. Луценко Ю. В., Тарасюк А. В. Актуальні проблеми удосконалення окремих положень кримінального та кримінального процесуального законодавства України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 388–391.

8. Оцінка загроз серйозної та/або організованої злочинності (звіт про результати оцінювання загроз серйозної та/або організованої злочинності – SOCTA Україна). URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/8/5/3/8/2/socta.pdf>.

9. Свиридюк Н. П. Протидія фінансуванню тероризму у зарубіжному кримінальному законодавстві. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2016. № 2. С. 55–58.

Обиход Олена Вячеславівна,

аспірант кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД ЯК КВАЛІФІКУЮЧА ОЗНАКА САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ

Згідно поширеній в теорії кримінального права позиції, кримінальні правопорушення часом вчиняється в умовах певної обстановки [1, с. 78], якою є ті конкретні умови, в яких вчиняється кримінальне правопорушення і які суттєво впливають на скоєне діяння, обумовлюючи характер і ступінь тяжкості діяння та суспільно небезпечних наслідків [2, с. 267]. Обстановка вчинення військових кримінальних правопорушень може бути обов'язковою або факультативною їх ознакою. В діянні, передбаченому ч. 4 та ч. 5 ст. 407 КК, обстановка вчиненого набуває ознак кваліфікованих обставин, суттєво підвищуючи ступінь суспільної небезпечності вказаного кримінального правопорушення. Відповідно до положень Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за окремі військові злочини» від 12.02.2015 р. № 194-VIII, кваліфікуючими (ч. 4 ст. 407 КК) та особливо кваліфікуючими (ч. 5 ст. 407 КК) ознаками діяння, передбаченого ст. 407 КК, є вчинення